

Izcilības balva kultūrā 2018

Laureāti

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs (LNMM) ir lielākā profesionālās mākslas krātuve valstī, kas ieņem nozīmīgu vietu kultūras vērtību uzkrāšanā, saglabāšanā, popularizēšanā Latvijā un ārvalstīs. Muzejs savā krājumā glabā vairāk nekā 52 000 Latvijas, Baltijas un Krievijas gleznotāju un tēlnieku mākslas darbu. Šobrīd organizāciju Latvijas Nacionālais mākslas muzejs veido 4 muzeji un viena izstāžu zāle: Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, Mākslas muzejs RĪGAS BIRŽA, Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs, Romana Sutas un Aleksandras Beļcovas muzejs un izstāžu zāle Arsenāls. Ar kvalitatīvu un daudzveidīgu mākslas izstāžu piedāvājumu, draudzīgiem programmu piedāvājumiem, dažādiem pasākumiem, kā arī jauniešu iesaistīšanu īpaši izveidotā LNMM Jauniešu klubā, muzejs ir iecienīts visās paaudzēs.

Latvijas valsts simtgadē LNMM kopā ar Igaunijas un Lietuvas muzejiem realizēja trīs Baltijas valstu izstādi "Nepieradinātās dvēseles. Symbolisms Baltijas valstīs" Orsē muzejā Parīzē, kas bija skatāma no 2018.gada 10.aprīļa līdz 15.jūlijam. LNMM kā idejas iniciators jau 2015.gadā rosināja veidot sadarbības projektu kopā ar kolēģiem Baltijā, kā arī uzrunāja starptautiski atpazīstamo Eiropas simbolisma pētnieku, franču kuratoru Rodolfu Rapeti (*Rodolphe Rapetti*) radīt vienotu mākslas skati, kuras eksponēšanas vieta būtu Eiropas kultūras metropole – Parīze. Izstādi Orsē muzejā Parīzē atklāja Francijas prezidents Emanuēls Makrons, klātesot visiem Baltijas valstu prezidentiem. Izstāde veidota ar mērķi iepazīstināt Francijas skatītājus ar igauņu, latviešu un lietuviešu tēlotāju mākslu, kura tapusi 19./20.gadsimta mijā līdz valstiskās neatkarības iegūšanai 1918.gadā. Projekta galvenā ideja – atklāt Rietumeiropai, ka topošo Baltijas valstu māksla bijusi profesionāli augstā līmenī, un tās rakstura īpatnības iekļaujas kopējā Eiropas mākslas sniegunā. Izstādes laikā apmeklētājiem tika piedāvāta arī plaša kultūras programma, kas rosināja iepazīt ne tikai vizuālo mākslu, bet arī citas Baltijas valstu nacionālās identitātes izpausmes. To apmeklējuši vairāk kā 236 000 apmeklētāju no visas pasaules un tā ir uzskatāma par vērienīgāko Baltijas valstu simtgades kopprojektu un par vienu no lielākajiem Latvijas valsts simtgades notikumiem ārvalstīs.

LNMM atzinības un apbalvojumi 2018.gadā:

- Eiropas Muzeju balvas (European Museum of the Year Award) atzinība 2018.gadā nominācijā par muzeja publiskās darbības kvalitāti;
- ICOM Latvijas Nacionālās komitejas atzinība par mērķtiecīgu darbu starptautisko projektu īstenošanā, popularizējot Latvijas mākslu ārvalstīs un veicinot ārvalstu mākslas pieejamību Latvijā 2017. un 2018.gadā;
- Latvijas muzeju biedrības gada balvas 2018 divas balvas – nominācijā "Gada mākslas izstāde 2018" par izstādi "Prado 12 raksturi" un "Gada inovācijas 2018" par projektu "Vienas gleznas stāsts".

Rolands Kalniņš

Kinorežisors **Rolands Kalniņš** filmu nozarē darbojas kopš 1947.gada. Aptuveni 50 darba gadu laikā Rolands Kalniņš ir uzņēmis 14 pilnmetrāžas spēlfilmas un ir vienīgais kinorežisors, kuru Latvijas kultūras kanonā pārstāv divas filmas – “Četri balti krekli” (1967) un “Ceplis” (1972).

„Četri balti krekli” ir viena no pazīstamākajām Rolanda Kalniņa spēlfilmām ar ļoti sarežģītu likteni – uzņemta 1967.gadā, tā perfekti iederas tālaika kinopasaulē valdošajās modernisma tendencēs, taču savas brīvdomības, jauneklīgās enerģijas un dzelīgās ironijas dēļ Latvijā pilnvērtīgu ekrāna dzīvi uzsāka tikai 20 gadus pēc tās uzņemšanas.

2018.gada 15.maijā Kannās Rolanda Kalniņa „Četri balti krekli” tika atlasīta izlases programmai Cannes Classics, kas veltīta pasaules kinovēstures mantojuma cildināšanai un novērtēšanai, demonstrējot īpašu meistardarbu restaurētās kopijas. Šī ir pirmā Latvijas režisora filma, kas nokļuvusi pasaules kinovēstures konteksta nozīmīgākajā teritorijā, blakus filmām, ko radījuši citi pasaules kino klasiķi – Alfrēds Hičkoks, Stenlijs Kubriks, Ingmars Bergmans u.c.

Kinozinātniece un Nacionālā Kino centra vadītāja Dita Rietuma komentē: “Rolanda Kalniņa filma „Četri balti krekli” ir darbs, kas sava novatorisma, ironijas un nonkonformisma dēļ nebija pieņemams padomju cenzūrai, savukārt kino teorētiķus fascinē šīs filmas gara radniecība ar 20.gadsimta 60.gadu avangardiskākajām pasaules kino tendencēm – „jauno vilni”, kas uzplauka Francijā, bet rezonēja arī aiz „dzelzs priekšvara” – Austrumeiropā. Savā ziņā Rolanda Kalniņa filmas iekļaušana pasaules nozīmīgākā kinofestivāla klasikas programmā apliecina, ka Latvijas „jaunais vilnis” ir akceptēts arī pasaulē. Nacionālā kino centra pieteiktie „Četri balti krekli” ir izturējuši pamatīgu atlasu un konkurenci, nostājoties līdzās pasaules kinomākslas šedevriem.”

Latvijas mērogā šis ir bijis tas gadījums, kad starptautiskas norises ļoti aktīvi un iespaidīgi atbalsojas arī pašmāju sabiedrībā, veicinot kultūras vērtības apziņu un patriotisku lepnumu, – tūlīt pēc Kannu festivāla noslēguma Rīgā sarīkotie filmas „Četri balti krekli” seansi kinoteātrī „Splendid Palace” (kopā ar autoru kolektīva grāmatas „Rolanda Kalniņa telpa” atvēršanu) tika zibenīgi izpārdoti un turpinājās ar virkni papildseansu gan Rīgā, gan citur Latvijā, spilgti apliecinot filmas aktualitāti arī mūsdienās un Rolanda Kalniņa izcilības rezonansi sabiedrībā.

Rolands Kalniņš ir Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks (1998). 2005.gadā saņēmis Nacionālā filmu festivāla "Lielais Kristaps" balvu par mūža ieguldījumu kinomākslā.

Nora Ikstena

Nora Ikstena ir 21. gadsimta pirmo divu gadu desmitu pazīstamākā Latvijas rakstniece pasaulē. Rakstniece aktīvi veidojusi un virzījusi literāros procesus, viņa bijusi viena no Latvijas Literatūras centra dibinātājiem, Ventspils Starptautiskās Rakstnieku un tulkotāju mājas idejas iniciatore, kopā ar rakstnieku Paulu Bankovski un tulkotāju Maimu Grīnbergu izveidojusi literatūras festivālu „Prozas lasījumi”, bijusi Nacionālās Kultūras padomes priekšsēdētāja, reprezentējot latviešu literatūru, piedalījies daudzos starptautiskos literatūras festivālos un lasījumos Eiropā, ASV, Kanādā un Japānā. Par grāmatu "Nenoteiktā bija" (2006), sadarbībā ar Imantu Ziedoni, Nora Ikstena saņēmusi Baltijas asamblejas balvu, Literatūras gada balvu un laikraksta "Diena" Gada balvu kultūrā. Par savu sabiedrisko darbību saņēmusi Triju Zvaigžņu ordeni 2008.gadā.

2018.gadā romāns „Mātes piens” (2015), sērijas „Mēs. Latvija, XX gadsimts” ietvaros, guvis īpaši plašu rezonansi un veicinājis rakstnieces izvirzīšanu par Dienas autori no Latvijas Londonas grāmatu tirgū 2018.gada aprīlī, kad Baltijas valstis tur bija pārstāvētas viesu valstu statusā. Romāns „Mātes piens”, kas literāras autobiogrāfiskas prozas žanrā vēsta par vienas dzimtas trīs paaudžu sieviešu likteņiem padomju okupācijas režīma apstākļos, spēcīgi uzrunājis auditoriju Latvijā, atkārtoti tiražēts un kļuvis par pieprasītāko darbu bibliotēkās un grāmatnīcās pēdējo trīs gadu periodā. Pateicoties Noras Ikstenas personības jaudai, literārā darba vēsturiskajam fonam un spēcīgajam vēstījumam, Latvija nokļuvusi arī Lielbritānijas lasītāju, grāmatniecības profesionāļu un mediju fokusā, pievēršot plašas auditorijas uzmanību Latvijas literatūrai Londonas grāmatu tirgū. Romāna tulkošanas un izdošanas tiesības uz šo brīdi pārdotas 9 valstīm: Lielbritānijai, Igaunijai, Lietuvai, Gruzijai, Itālijai, Maķedonijai, Sīrijai, Horvātijai un Ungārijai. Darbs izdots arī krievu valodā, kā arī ir veiktas iestrādes par iespējamo šā darba tulkojumu Spānijā, Vācijā, Austrijā un Japānā, sasniedzot Latvijas literatūras plašāko rezonansi pasaulē pēdējo desmit gadu laikā.